

Sectie België – **Servië/Montenegro**/Bosnië-Herzegovina

18-22 maart 2015

Bezoek van een delegatie aan Servië en Montenegro

Samenstelling van de delegatie

- David GEERTS (Kamer, sp.a)
- Olivier DESTREBECQ (Senaat, MR)
- Meryame KITIR (Kamer, sp.a)

Z.E. Leo D'AES, Belgisch ambassadeur in Belgrado sedert 2014, bijgestaan door eerste secretaris Ewoud ROES, hebben voorafgaandelijk alle afspraken vastgelegd. Ook hebben ze de delegatie, vergezeld van de secretaris van de sectie Serge DE RYCK, overal begeleid.

*Van links naar rechts : David GEERTS, Olivier DESTREBECQ, Meryame KITIR,
Z.E. Leo D'AES en Ewoud ROES*

Programma

Het programma omvatte onder meer :

- ontmoetingen met de leden van parlementscommissies van de Republiek Servië te Belgrado en de Republiek Montenegro te Podgorica alsook met de leden van de Vriendschapsgroepen van beide republieken ;
- een ontmoeting met de diplomatieke diensten van zowel Servië als Montenegro belast met de onderhandelingen met de Europese Unie ;
- een ontmoeting met de Servische ombudsman ;
- een ontmoeting met Belgische ondernemers, vertegenwoordigers van internationale organisaties en het Servische middenveld op de residentie van de ambassadeur en ter plaatse in Smederevo ;
- het bezoek aan een aantal sites op de Montenegrijnse kust : Bar, Budva en Kotor.

De positie van Servië

Servië wenst toe te treden tot de Europese Unie maar niet tot de NAVO. Het wenst ook zijn bevoorrechte historische banden met Rusland niet te verbreken. In de huidige Oekraïne-crisis is het gehecht aan de onschendbaarheid van de vastgelegde grenzen en is derhalve gekant tegen welke gebiedsuitbreiding ook.

Dezelfde logica hanterend, is Belgrado bereid haar betrekkingen met Pristina – hoofdstad van de autonome provincie Kosovo, waarvan België de onafhankelijkheid heeft erkend – te normaliseren maar beroept het zich ook op de niet-erkenning door Spanje, Slowakije, Roemenië, Griekenland en Cyprus, allen lidstaten van de Europese Unie, om de in 2008 eenzijdig afgekondigde onafhankelijkheid van Kosovo, waar nog 10 % Serviërs wonen, niet te moeten erkennen.

De positie van Montenegro

Montenegro, tot 2006 verenigd met Servië, heeft het toetredingsproces tot de Europese Unie opgestart. Het land wil lid worden van de NAVO, waarvan het in december 2015 een formele uitnodiging verwacht. Montenegro steunt het ingevolge de Oekraïne-crisis uitgevaardigde embargo ten aanzien van Rusland. Het toerisme, de voornaamste bron van inkomsten, waarvan de Russen het leeuwendeel voor hun rekening nemen, is met 30 % gedaald. Gedeeltelijk is deze daling toe te schrijven aan de ontwaarding van de roebel ten opzichte van de euro, de Montenegrijnse munt ofschoon het land geen lid is van de eurozone.

Het toetredingsproces wordt gezien als een opportuniteit om hervormingen door te voeren die het land moderniseren. De toetreding tot de NAVO is ingegeven door de vrees tegen wil en dank in een conflict te worden meegesleurd zoals de Balkan er in het decennium 1990 heeft gekend.

De doelstelling van de delegatie

De delegatie heeft beide landen bezocht om haar steun te betuigen aan het toetredingsproces maar ook om zich te vergewissen van de hindernissen die de hervormingen in de weg staan. Sedert het uiteenvallen van voormalig Joegoslavië tijdens het decennium 1990, is er veel water door de Donau gevloeid.

Slovenië is op 1 mei 2004 lid geworden van de Europese Unie en Kroatië op 1 juli 2013. De onderhandelingen met Servië en Montenegro werden opgestart en zijn het stadium van vrijblijvende besprekingen voorbij. Ondanks het feit dat de regeringsinstanties deze onderhandelingen leiden, willen de parlementen van beide landen een belangrijke rol spelen, al was het maar omdat ze inzake de aan de Europese standaarden aan te passen wetgeving het laatste woord hebben.

De positie van het Europees Parlement

Van zijn kant waakt het Europees Parlement er eveneens over dat het toetredingsproces in goede omstandigheden verloopt. Daartoe heeft het op 11 maart 2015 twee resoluties aangenomen over Servië en Montenegro.

Over Servië

Terwijl een resolutie van 26 november 2014 nog kritiek uitte op de voorlopige invrijheidstelling van Vojislav Šešelj, voorzitter van de Servische Radicale Partij, voor het Joegoslavië-tribunaal vervolgd wegens gedwongen ontzetting van bevolkingsgroepen en misdaden tegen de menselijkheid in Kroatië, in Bosnië-Herzegovina en bepaalde gedeeltes van Voivodina tussen 1991 en 1993, gaat de recentste, die van 11 maart 2015, over het opvolgingsrapport van David McAlister.

De resolutie onderstreept onder meer dat de hoofdstukken 23 (gewijd aan het gerechtelijk apparaat en de fundamentele rechten) en 24 (gewijd aan de justitie, de vrijheid en de veiligheid) in een vroeg stadium ter sprake behoren te komen, terwijl hoofdstuk 35 over de verworvenheden van de Unie, meer bepaald over de betrekkingen tussen Servië en Kosovo, nauwer omschreven dient te worden.

Het Europees Parlement verheugt zich over de constructieve geest waarvan de Servische regering blijk geeft met betrekking tot de relaties met de buurlanden – in de eerste plaats Kroatië, Bosnië-Herzegovina en Albanië – en beklemtoont de hoofdrol die zowel het Servisch parlement als het Servische middenveld spelen in het hele toetredingsproces. De openbare beschuldigingen ten aanzien van de ombudsman door regeringsleden die hem een oppositierol toedichten nadat hij de werking van de inlichtingendiensten en het gebrek aan eerbied voor de persvrijheid heeft bekritiseerd, worden als onaanvaardbaar bestempeld. De delegatie kreeg van de ombudsman zelf te horen dat de regeringsmiddens hem vijandig bejegenen ondanks zijn unanieme verkiezing door de Nationale Assemblee in 2007 en 2014.

De zaken waar het Europees Parlement zich zorgen over maakt betreffen de persvrijheid (ondanks de goedkeuring van een nieuwe mediawet waarvan de impact op de persvrijheid, de zelfcensuur en de intimidatie van journalisten – die als dagelijkse praktijk worden ervaren – geëvalueerd zal moeten worden), de strijd tegen de georganiseerde misdaad, de onafhankelijkheid van het gerecht en de ondoorzichtigheid van de partijfinanciering.

Het Europees Parlement wijst ook op de heersende onverdraagzaamheid ten opzichte van de verdedigers van vrouwen- en homorechten.

Over Montenegro

De tweede resolutie aangaande Montenegro beklemtoont de inspanningen om de Grondwet en de wetgeving aan te passen, maar somt dezelfde punten van ongerustheid als voor Servië op. De woorden moeten worden omgezet in daden. Dit is de meest voorkomende kritiek in de mond van de Europese autoriteiten maar ook in die van de Montenegrijnse parlementariërs zelf.

BASISGEGEVENS VAN SERVIË

Kandidaat-lid van de Europese Unie

*Het Parlement van de Republiek Servië te Belgrado,
waar het merendeel van de ontmoetingen heeft plaatsgehad.*

Het Servische grondgebied en de Servische bevolking

De Republiek Servië, waarvan het grondgebied bijna twee keer zo uitgestrekt is als dat van België, telt meer dan zeven miljoen inwoners. Ze telt twee autonome provincies: Voïvodina, dat meer dan twintig nationaliteiten herbergt, en Kosovo, voor het overgrote deel bevolkt door Albaniërs maar waarvan Belgrado, net als EU-lidstaten Spanje, Slowakije, Griekenland, Roemenië, Griekenland en Cyprus – om het slechts over de lidstaten van de Europese Unie te hebben – de onafhankelijkheid niet erkennen.

Het oorlogsverleden

Een speciale aanklager heeft als opdracht de oorlogsmisdadigers op te sporen en aan het Joegoslavië-tribunaal over te leveren. De oorlog volgde op het uiteenvallen van Joegoslavië en werd beëindigd door de Dayton-akkoorden van 1995. Ondanks de recente toenadering laat hij diepe sporen achter.

De Servische samenleving

De Serviërs hangen voor merendeel de orthodoxe godsdienst aan. De regeringsmeerderheid wordt gevormd door de SNS (de Servische Vooruitgangspartij), met Tomislav NIKOLIC als president en Aleksandar VUCIC als premier. Eind 2013 bedroeg de staatsschuld meer dan 60 % van het bruto binnenlands product. Het begrotingstekort bedraagt in 2014 om en bij 6 %. Het werkloosheidscijfer is ingevolge de crisis van 2008 gestegen tot 20 %. Het groeicijfer bedraagt nauwelijks meer dan 1 % terwijl het voor de crisis ruim 5 % bedroeg. Eén jongere op twee is werkloos. Het gemiddeld maandelijks inkomen bedraagt amper 400 euro. Ongeveer 1,6 miljoen personen zijn pensioengerechtigd. Er zijn bijna evenveel ambtenaren als werknemers in de privésector. De levensstandaard van de Serviërs is fel gedaald ten opzichte van de toestand voor het decennium 1990.

Het verzoek tot toetreding tot de Europese Unie

Servië heeft zijn verzoek officieel om toe te treden tot de Europese Unie ingediend op 23 december 2009. In oktober 2011 heeft de Europese Commissie de onderhandelingsfase afgekondigd.

Op 2 maart 2012 heeft de Europese Raad Servië het officieel statuut van kandidaat toegekend; deze beslissing werd door Frankrijk, Italië en Oostenrijk gesteund om reden dat Belgrado veel vooruitgang had geboekt op het gebied van de regionale stabiliteit, meer in het bijzonder door zijn samenwerking te verlenen aan het Joegoslavië-tribunaal in Den Haag en het afsluiten van de akkoorden van 24 februari 2012 tussen Belgrado en Pristina in de context van de dialoog van de Europese Unie met de Balkanlanden.

Servië, waarvan een meerderheid van de publieke opinie de toetreding steunt, maar lang niet iedereen, hoopt het 29ste lid te worden tegen 2020.

Ontmoeting met de Vriendschapsgroep, voorgezeten door Milan STEFANOVIC

Milan STEFANOVIC, voorzitter van de Servische Vriendschapsgroep met België, richt een welkomstwoord tot David GEERTS, voorzitter van de Belgische sectie van de Interparlementaire Unie, op 18 maart 2015 in de Nationale Assemblee. 's Avonds hebben de voorzitter en de ondervoorzitter van de Vriendschapsgroep de delegatie uitgenodigd in een restaurant in de Skadarlijawijk.

De voorzitter van de Vriendschapsgroep met België vertoefde in de jaren 1980 te Luik. Hij verklaart veel van België te houden en uit zijn bewondering voor het feit dat de Belgen met hun institutioneel landschap – met drie Gemeenschappen en drie Gewesten die elkaar niet overlappen – stichtend lid van de Europese Unie is geweest en aldus de oorlog, bron van materiële en menselijke vernielingen, heeft kunnen vermijden.

Ter gelegenheid van de herdenkingsplechtigheden van de oorlog van 14-18 past het eraan te herinneren dat Servië een trouwe bondgenoot was van Frankrijk en Engeland. Vijf Servische soldaten zijn trouwens begraven te Luik. Servië rekent op de Belgische steun om lid te worden van de Europese Unie.

Ontmoeting met de ombudsman Sasa JANKOVIC

De ombudsman was de eerste om die functie in 2007 op te nemen. Hij heeft met de Grieken en de Nederlanders samengewerkt om de knowhow te delen. In 2014 werd hij eenparig door de Nationale Assemblée herkozen. Desondanks wordt zijn vrijmoedig optreden vaak door regeringsleden bekritiseerd. Het Europees Parlement heeft trouwens in zijn allerlaatste resolutie over Servië zijn bezorgdheid geuit over de manier waarop de ombudsman door het regime wordt bejegend.

De werking van de ombudsdienst

Circa drieduizend burgers doen jaar in jaar uit beroep op de ombudsdienst, die in de openbare bibliotheken toegankelijk is via Skype. De ombudsman beschikt over een budget van 1,3 miljoen euro – wat lager is dan het budget voor representatiekosten van bepaalde overheidsbedrijven – en is het enige door de Grondwet expliciet vernoemde controleorgaan.

Zijn organiek kader en budget

De ombudsman beschikt over een door de Nationale Assemblée goedgekeurd organiek kader van 30 onderzoekers, wat onvoldoende is in het licht van de opdrachten die de ombudsman werden toevertrouwd. Hij zou over het dubbele aantal onderzoekers op een totaal van 65 personeelsleden, waarvan een twintigtal contractuelen, willen beschikken. Uit eigen beweging heeft de ombudsman een veertigtal amendementen op verscheidene wetsontwerpen kunnen indienen. Negen van iedere tien aanbevelingen worden opgevolgd. Zijn actie heeft dus wel degelijk een concrete impact.

Verwachtingen van de bevolking

De bevolking is wat fatalistisch geworden ten aanzien van haar eigen politiek systeem. Ze hoopt dan ook dat de toetreding tot de Europese Unie mogelijk zal maken waar ze steeds van gedroomd heeft : democratische instellingen vrije media, een onafhankelijke justitie, een kritisch parlement en een sterk middenveld – en economische welvaart.

Ontmoeting met de commissie Buitenlandse Betrekkingen

Van links naar rechts : Aleksandra DJUROVIC, voorzitter van de commissie Buitenlandse Betrekkingen, Dejan MILIVOJEVIC, ondervoorzitter van deze commissie, Sanja KALINIC, ambtenaar van de diplomatieke dienst, en Milan STEVANOVIC, voorzitter van de Vriendschapsgroep met België maar ook van die met Rusland.

De politieke klasse tegenover Europa

Geen enkele parlementaire fractie – die tijdens de jongste verkiezingen de kiesdrempel van 5 % heeft gehaald, waardoor de openlijk anti-Europese formaties niet werden verkozen – stellen het verlangen van de Servische natie om toe te treden tot de Europese Unie in vraag.

Het Nationale Assemblée heeft de wens uitgesproken volledig betrokken te worden bij het onderhandelingsproces. Dit werd in september 2013 opgestart door de opening van drie hoofdstukken, concreet de hoofdstukken 23 en 24 die de versterking van de rechtsstaat betreffen en hoofdstuk 32 dat slaat op de financiële controle.

In juni 2014 drong een resolutie van de Nationale Assemblée aan eveneens het middenveld bij het toetredingsproces te betrekken. De toevlucht tot een volksraadpleging – vermits de bevolking niet unaniem is aangaande de toetreding van Servië tot de Europese Unie – is zeldzaam, behalve op lokaal vlak. Op een kwarteeuw zijn er slechts twee gehouden : één voor het tijdperk-Milosevic en één om de Grondwet van 2006 goed te keuren.

De publieke opinie tegenover Europa

Servië wil niet alleen hervormen om toe te treden tot de EU maar eveneens om de samenleving te moderniseren. Meer dan twee derde van de bevolking steunt de hervormingen. Meer dan de helft is voor toetreding tot de EU. Het percentage dat voor is, hangt grotendeels af van de stand van de onderhandelingen en van het behandelde onderwerp.

Wanneer zaken zoals de migratie en het visum worden besproken, is de hele bevolking positief. Wanneer hoofdstuk 32 ter sprake komt, aangaande de financiële en budgettaire controle, kalft het enthousiasme wat af. Ten slotte, wanneer het om hoofdstuk 35 gaat, dat op het acquit van de EU slaat – eigenlijk de Kosovo-kwestie, waarvan de onafhankelijkheid werd erkend door de overgrote meerderheid van de EU-lidstaten –, komt het scepticisme bovendien.

De commissie voor de Buitenlandse Betrekkingen veronachtzaamt zijn relaties met zijn uit voormalig Joegoslavië ontstane buurlanden niet. Zo vergadert het halfjaarlijks met de Sloveense, Kroatische, Bosnische, Montenegrijnse en Macedonische collega's. Servië heeft zijn wettelijk arsenaal om Syriëstrijders te straffen verstrengd. Het wil niettemin een koppelteken blijven tussen Oost- en West-Europa.

Niet-hersteld overheidsgebouw beschadigd door de NAVO-bombardementen van 1999

Ontmoeting met de commissies Financiën en Infrastructuur

Wetten die aan de Europese standaarden werden aangepast

De Nationale Assemblee heeft 32 wetten goedgekeurd om tegemoet te komen aan de Europese standaarden. De wet op de werkgelegenheid is geïnspireerd door het Scandinavisch model. Toch blijft de jongerenwerkloosheid zeer hoog, waardoor jonge Serviërs naar Montenegro of naar het buitenland op zoek gaan naar werk. Om dit te verhelpen werd een ambitieus bedrijfsstageprogramma opgezet. De werkgevers worden vrijgesteld van bepaalde lasten om jobcreatie mogelijk te maken. Al deze maatregelen hebben ervoor gezorgd dat de werkloosheid op korte tijd van 26 % tot 20 % werd teruggebracht.

Het begrotingsbeleid

De consolidering van de staatsbegroting is een absolute prioriteit. De Staat gaat geen nieuwe leningen aan, behalve voor jobcreatie en investeringen in de infrastructuur.

De infrastructuur

De spoorinfrastructuur is verouderd maar cruciaal in het vrachtvervoer via corridor 10 die bestemd is om het noorden met het zuiden van Europa te verbinden via Boedapest en Belgrado. Voor het reizigersvervoer is het spoor niet het ideale vervoermiddel daar zijn commerciële snelheid niet hoger ligt dan 30 à 60 kilometer per uur. De telecombedrijven zijn geprivatiseerd ofschoon de Staat à 51 % meerderheidsaandeelhouder blijft. Hetzelfde geldt voor de post.

Ontmoeting met de vertegenwoordigers van België en van het Servisch middenveld

Op de residentie van de ambassadeur Z.E. Leo D'AES heeft de delegatie van gedachten kunnen wisselen met tal van genodigden, zowel met Belgische ondernemers als met vertegenwoordigers van internationale en financiële organisaties. Ieder op hun manier hebben ze met de Servische Staat en samenleving te maken en hebben aldus hun rijgeschakeerde meningen hierover met de delegatieleden kunnen delen.

Bezoek aan Metech te Smederevo

Het bedrijf Metech-Metech is gevestigd te Dilsen-Stokkem in België en te Smederevo in Servië.

Het houdt zich voornamelijk bezig met de vervaardiging van metalen onderdelen op maat, met het solderen en het assembleren van onderdelen voor een hele reeks klanten, waaronder Atlas-Copco – fabrikant van compressoren –, Nokia et Siemens – fabrikanten van telecommateriaal –, Agfa – fabrikant van grafisch materiaal – en zelfs Van Hool – die een assemblagefabriek van autobussen bezit in Macedonië. Het omzetcijfer van de groep is na de crisis van 2008 gezakt van

21 naar 13 miljoen euro. Dit jaar bereikt de omzet 22 miljoen euro. Het bedrijf stelt 350 man tewerk, waarvan slechts 80 in België. Het gebrek aan soldeerders heeft de firma er destijds toe aangezet zich in Servië te vestigen.

De loonkosten liggen er ook negen keer lager, zonder de lasten mee te rekenen. In 2008 stelde Metech te Smederevo 20 à 30 personen tewerk voor een omzet van 1,5 miljoen euro. Vandaag werken er 240 mensen en bedraagt het omzetcijfer 11 miljoen euro. Metech in België, waar de productie meer geautomatiseerd is, heeft een videoverbinding met de fabriek in Servië. De twee sites werken eng samen.

De aanwezigheid van Delhaize

De groep Delhaize heeft in Servië één miljard euro geïnvesteerd. Het is er bedrijvig onder de merknaam « Maxi » en stelt circa 11.000 mensen tewerk. De voornaamste zorg van de warenhuisketen is oneerlijke concurrentie te vermijden.

Probleem met Energo Zelena

Het Belgisch bedrijf Energo Zelena behoort tot de Belgische groep « Greenworx », waarvan de hoofdzetel in Gook, in Vlaams-Brabant, is gevestigd. Greenworx heeft van de Balkan zijn voorkeurgebied gemaakt. Het opwekken van energie via geothermische bronnen en de wind alsook op basis van dierlijk, huishoudelijk en medisch afval is de kern van zijn activiteiten. In Servië zet Energo Zelena overtollig en zelfs milieugevaarlijk dierlijk afval om in energie.

In november 2014 heeft de firma een verzoek tot arbitrage ingediend tegen de Republiek Servië omdat deze niet alles in het werk stelt om haar eigen wetgeving op het dierlijk afval uit te voeren en aldus de activiteiten van het enige bedrijf in deze sector in gevaar brengt. De site in Indjija werd in afwachting van een definitieve uitspraak stilgelegd. Intussen werden gesprekken met het kabinet van de premier opgestart om een voldoening schenkende oplossing te vinden zonder arbitrage.

Karikatuur op het titelblad van de krant « Politika » van 22 maart 2015, laatste dag van het bezoek, waarop een ezel – Servië – te zien is die zwicht onder het gewicht van de regeringspartij SNS terwijl premier Vucic hem voorttrekt en roept : « Vooruit ! ».

BASISGEGEVENS MONTENEGRO

Kandidaat-lid van de Europese Unie en de NAVO

Het Montenegrijnse grondgebied en de Montenegrijnse bevolking

De Republiek van Montenegro, waarvan het grondgebied iets kleiner is dan de helft van het Belgische, telt zo'n zeshonderdduizend inwoners. De overheersende Montenegrijnse godsdienst is het orthodoxe christendom. De regeringsmeerderheid steunt op de DPS (Sociaaldemocratische Partij, sedert de onafhankelijkheid aan de macht), met Filip VUJANOVIC als president en Milo DUKANOVIC als premier.

In 2013 bedroeg de staatsschuld meer dan 55 % van het bruto binnenlands product. Het begrotingstekort bedroeg tijdens dezelfde periode 2,3 %. Het werkloosheidspercentage benaderde na de crisis van 2008 20 %. Twee van iedere vijf jongeren zijn werkloos. Het gemiddeld maandinkomen bedraagt ongeveer 600 euro.

Het verzoek tot toetreding tot de Europese Unie

Op 21 mei 2006 stemde meer dan 55 % van de Montenegrijnen voor de onafhankelijkheid van de voormalige Joegoslaafse Federatie, dat ook Servië omvatte. De onafhankelijkheid werd door de EU erkend op 12 juni 2006.

Op 17 december 2010 heeft de Europese Raad Montenegro het statuut van officieel kandidaat-lid toegekend, hierbij gevolgd door de Europese Commissie. Deze onderstreepte nochtans de noodzaak van hervormingen op het vlak van de rechtsstaat, de strijd tegen discriminatie, de vrijheid van meningsuiting alsook in verband met de toestand van de uit Kroatië, Bosnië of Kosovo afkomstige vluchtelingen.

Op 22 januari 2013 nam het Europees Parlement het voortgangsrapport over Montenegro aan. Daarin worden de hervormingen in het licht van de toetreding positief beoordeeld. Toch werden kanttekeningen gemaakt bij de zwakke bescherming van de vrijheid van de media, de vrouwenrechten en de gendergelijkheid, alsook bij de verscherping van de strijd tegen de corruptie en de georganiseerde misdaad.

Ontmoeting met parlamentsvoorzitter Ranko KRIVOKAPIC

De weg naar de onafhankelijkheid en de democratie

De voorzitter van het Parlement – dat 81 leden telt, waaronder 20 % vrouwen – is lid van een kleine partij die de regeringspartij – al sedert het communistisch tijdperk aan de macht, luidens de parlamentsvoorzitter zelf – steunt. Montenegro is de oudste maar ook de kleinste Balkanstaat. Het was een koninkrijk en de enige bondgenoot van de westerse mogendheden die zijn onafhankelijkheid na het verdrag van Versailles van 1918 moest opgeven. In de loop van zijn geschiedenis heeft het land haast nooit de democratie gekend, vermits na het feodalisme, de monarchie en het communisme, het oorlog was met alle gekende gevolgen. Recentelijk, in 2006, hebben de Montenegrijnen dankzij een referendum hun onafhankelijkheid herwonnen.

De wil tot toetreding tot de Europese Unie

De vurigste wens van Montenegro is het 29ste lid te worden van zowel de Europese Unie als de NAVO.

De Belgische minister van Buitenlandse Zaken, Didier REYNDERS, is in februari zijn steun komen betuigen aan het dubbel toetredingsproces. Van de strijd tegen de alomtegenwoordige corruptie en de na de oorlog verergerde georganiseerde misdaad wordt concreet werk gemaakt door het veroordelen van hooggeplaatste verantwoordelijken.

De nood aan jobs

Montenegro was destijds de zwakke schakel van het Ottomaans Rijk en is dat mogelijk in de toekomst van de Europese Unie. De mentaliteit veranderen is een gigantische opdracht. Om corruptie te bestrijden, bijvoorbeeld, moeten jobs worden gecreëerd. Er zijn 15.000 jobs te begeven in de bouwsector, het toerisme en de landbouw, maar er zijn 30.000 werkzoekenden, veelal met een universitair diploma. Het opzetten van een nationale eenheidsregering mislukte, waardoor de oppositie, verenigd in een zogeheten Democratisch Front – dat één derde van de parlementariërs verenigt en voor dialoog was –, frontaal de strijd aangaat met de regering.

Ontmoeting met de commissie Buitenlandse Betrekkingen

De Servische partij binnen het Democratisch Front is voorstander van de neutraliteit en verzet zich dan ook tegen de toetreding van Montenegro tot de NAVO. Deze partij maakt een duidelijk onderscheid tussen de toetreding tot de EU en die tot de NAVO. De liberale partij, eveneens lid van het Democratisch Front, is het daar niet mee eens en onderstreept haar gehechtheid aan de Europese waarden. Alle partijen zijn het eens dat het Parlement het toetredingsproces moet sturen.

Van links naar rechts : parlamentsvoorzitter Ranko KRIVOKAPIC, en de delegatieleden David GEERTS, Olivier DESTREBECQ en Meryame KITIR

Ontmoeting met de commissie Defensie

De commissie Defensie controleert het leger en de politie alsook de inlichtingendienst. Het leger telt 2.000 militairen en beschikt over een budget van 6 miljoen euro, wat overeenstemt met 1,74 % van de staatsbegroting. Er zijn 5.000 politiemannen. De politiebegroting bedraagt 1,7 miljoen euro.

Twee derde van de in het Parlement vertegenwoordigde partijen – de kiesdrempel is vastgelegd op 3 % – zijn voorstander van toetreding tot de NAVO, terwijl dit percentage in de publieke opinie slechts één derde bedraagt. Dit wordt als een probleem ervaren want het wijst op een diepe kloof tussen de politieke klasse en de publieke opinie en derhalve op een democratisch deficit. In 1999 heeft de NAVO ook op Montenegro, destijds verenigd met het Servië van Milosevic, bombardementen uitgevoerd. Dit gebeurde zonder mandaat van de VN-Veiligheidsraad en werd dan ook als pure agressie ervaren.

Ten opzichte van de EU verschilt de houding want de NAVO wordt vooral gepercipieerd als de gewapende arm van de Verenigde Staten in de Balkan. De woordvoerder van Positief Montenegro, een nieuwe partij die 8 % van de Montenegrijnen vertegenwoordigt, is onvoorwaardelijk voorstander van de dubbele toetreding.

Luidens een door deze partij verrichte opiniepeiling is het aantal voor- en tegenstanders van toetreding tot de NAVO ongeveer gelijk, namelijk 38 %. De overige 24 % zijn neutraal.

Ontmoeting met de commissie Europese Zaken

De voorzitter van deze commissie, opgericht in 2012, is lid van de oppositie. Alle partijen zijn het eens dat de rechtsstaat versterkt moet worden. Montenegro vervult in deze in de regio een voortrekkersrol. De commissie heeft tot dusver één derde van de regeringsvoorstellen inzake de onderhandelingen met de Europese Unie gewijzigd. Deze onderhandelingen lijken op een stok-en-wortelspel. Er wordt beloofd en gedreigd. De Montenegrijse onderwereld verhandelt zogeheten Russische cocaïne. Hij wordt beïnvloed door de Russische maffia en hindert de toetreding van Montenegro tot de Europese Unie.

Van links naar rechts: Ewoud ROES, Borislav BANOVIĆ (meerderheid), Z.E. Leo D'AES, Koca PAVLOVIĆ (oppositie), Olivier DESTREBECQ, Nikola GEGAJ (meerderheid), David GEERTS, Miodrag VUKOVIĆ (meerderheid), Serge DE RYCK, Milan KNEZEVIĆ (oppositie), Mevludin NUHIDŽIĆ (meerderheid), Meryame KITIR, Darko PAJOVIĆ (oppositie).

Ontmoeting met de directie Europese Zaken

Mevrouw Tamara SRZENTIC leidt en coördineert de onderhandelingen met de Europese Unie en beklemtoont de noodzaak het Parlement en de bevolking te informeren over het toetredingsproces om de druk op het hervormingsproces hoog te houden. Zij geeft toe dat een aantal maatregelen – zoals het opzetten van een anti-corruptieagentschap en de benoeming van een speciale aanklager – vertraging hebben.

Ontmoeting met de door Suljo MUSTAFIC voorgezeten Vriendschapsgroep

Tijdens een diner heeft de delegatie van gedachten kunnen wisselen omtrent de wijze waarop de EU-leden, waaronder België, het Europees integratieproces kritisch beoordelen. Montenegro beschouwt toetreding tot de EU en tot de NAVO dan weer in de eerste plaats als een garantie voor politieke stabiliteit en economische welvaart in de regio.

Belgische aanwezigheid

De ereconsul voor België en Nederland in Montenegro, Jean-Luc DUMORTIER, en het hoofd van de parlementaire delegatie, David GEERTS

De groep Delhaize beheert de winkelketen “Maxi” niet meer rechtstreeks, maar via franchising, verleend aan de groep Delta. De groep Besix is aanwezig in de bouwsector.

De delegatie heeft van gedachten kunnen wisselen met de ereconsul voor België en Nederland, de heer Jean-Luc DUMORTIER, die reeds een tiental jaar ter plaatse is. Zijn verzoek om een golfterrein aan te leggen op een kort na zijn aankomst op private grondslag verworven terrein sleept aan. Zijn geval illustreert de administratieve traagheid waar ook andere buitenlandse investeerders mee geconfronteerd worden.